

UDK 39

ISSN 0350-0322

ГЛАСНИК  
ЕТНОГРАФСКОГ МУЗЕЈА

КЊИГА  
69

2005.

Музеј ткачке уметности, напротив, у свој центар ставља аутентичну ткачку радиност клановских заједница смештених у источномедитеранском простору – на Блиском истоку и у суседним областима (Кавкаске планине и југозападни Туркменистан). Анонимни ткачи који су вековима производили уметничке тканине смештени су у удаљеним, претежно планинским регијама. Географска изолованост утицала је на то да социјални и економски начин живота остане непромењен чак и у периоду јаких политичких, војних и технолошких промена (1500–1850).

Њихова традиционална ткачка делатност је настала као одговор на стварне животне али и културне потребе. Сматра се да су дизајн и шара који су пронађени на најранијим примерцима веома стари и да немају секуларно значење. Тако, на пример, и усмени извори указују на то да су неки производи текстилне радиности, нарочито код Туркмена, имали првенствено духовна и магијска својства и да су коришћени у шаманским и другим клановским церемонијама и ритуалима. Такође, разноврсни украси на археолошким остацима пронађеним у предбронзаним налазиштима, нарочито на керамици, су веома слични украсима на тканим рукотворинама. Све то указује на веома дубоку старост тих ткачких култура као и на то, што се много значајније, да су дизајн и традиција успели да остану сачувани кроз веома дугу историју друштвеног развоја. У прилогу тим тезама иду и тематске изложбе које посетиоци тог сајбер музеја могу да погледају на вебсајту Музеја ткачке уметности; то су: Археологија и Анадолија (техника клечања); опрема за коње Туркмена; Антички фрагменти прекривки. На сајту је тренутно актуелна изложба Богатство краљева (ремек дела персијских тепиха). Наведене изложбе посетиле су десетине стотина хиљада гледалаца. На њима су представљена ткања која су доскора била доступна само упућеним професионалцима.

У Следећој фази развоја музеј ће тежити да увећа музејски фонд, а затим да пронађе адекватан простор за физичке изложбе. Крајњи циљ је измештање Музеја на одговарајућу физичку локацију, с депоима за збирке предмета и канцеларијама за Истраживачки институт. Музеј је недавно добио статус сталног непрофитног добра тако да путем донација јавних и приватних извора покушава да реализује наведене циљеве.

*Марина Цвејковић*

## АСТРА – МУЗЕЈ РУМУНСКЕ ТРАДИЦИОНАЛНЕ НАРОДНЕ КУЛТУРЕ

Музејски комплекс Астра налази се у Трансилванији, област Думбрава Сибиули, у непосредној близини града Сибиу у Републици Румунији. Неки стручњаци га убрајају у ред најлепших музејских комплекса у Европи, а објективно то је највећи и најбогатији музеј под отвореним небом у Румунији.

Музеј заузима простор од око 100 хектара пашњака, ливада и шума. Ту се налази и језеро од око 6 хектара. Музејски простор чине 143 споменичке целине, 346 зграда и више до 20000 функционалних објеката.

Музејска поставка концепцијски представља две јасно одвојене целине: Етнографски музеј под отвореним небом и изложбу *Савремена скулптура од дрвеша*. Изложба приказује дела страних и румунских уметника инспирисаних традиционалним вредностима румунског села, а Етнографски музеј под отвореним небом представља традиционални живот румунског села У пет тематских целина приказани су:

1. ИЗРАДА ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА,
2. ТРАНСПОРТ РОБЕ, ЉУДИ И ЕНЕРГИЈЕ И КУМУНИКАЦИЈЕ,
3. ИЗРАДА ОДЕЋЕ И ПОКУЋСТВА (ПРЕРАДА КОЖЕ, ЖИВОТИЊСКИХ И БИЛНИХ ВЛАКАНА),
4. ГРАЂЕВИНАРСТВО, КУЋНА РАДИНОСТ И АРХИТЕКТУРА,
5. ЦИВИЛНИ ЈАВНИ ОБЈЕКТИ

Етнографски музеј је основан 1963. године с циљем да прикаже *начине традиционалног припремања*. Према тематској концепцији, временом је прерастао у Музеј традиционалне народне културе Румуније. Од 1993. године називу музеја додата је име АСТРА чије ме означен континуитет у свим правцима културног деловања, од заштите баштине, и њене презентације до образовања. Од 1990. године у саставу Астра музеја је и Брукентал музеј, у чијим фондovima су и предмети из Музеја Румуна Трансилваније, првог историјског и етнографског музеја, основаног 1905. године. (Из идеолошких разлога затвореног 1950. године)

Музеј АСТРА има најпотпунију колекцију етнографских предмета и велики научно-документациони архив (слике, фотографије, филмове), бави се прединдустријском културом.

На поставци под отвореним небом представљена је традиционална сеоска архитектура (са простора целе Румуније), традиционална занимања и занати, од сакупљања хране и природи, специјализованих заната кућне радиности до

специјализоване сеоске производње и основних начина преноса робе и енергије.

Изложба садржи оруђа велике типолошке разноликости и различитих архаичних облика пореклом из: неолита, гет-дачког и дако-романског периода као и из средњег века сведочећи на тај начин о континуитету живота и материјалне културе у том делу Европе. Приказана су оруђа и занати, лов и риболов (на делти Дунава), пољопривреда (у долинама, брдима и планинама), гајење оваца, воћарство (укључујући производњу вина и ракије) и цеђење уља (с оруђем и техником староевропског порекла).

Приказани су алати коришћени у домаћој радности и различити занати: ткање (вуне, свиље, кудеље и козје длаке); израда ујади; прерада коже и крзна; грнчарија; обрада камена; рударство укључујући и златарство; обрада метала; прављење звона. Посебна пажња посвећена је занатима за прераду дрвета (дрводељски, коларски, израда музичких инструмената и ткачких чунова). Приказана је прерада воска и израда свећа.

Посебна вредност Астра музеја су млинови. Изложени су млинови које покрећу све врсте енергије познате у Евро-Азији, од оних који су покретани људском и коњском снагом, до употребе снаге воде (са једним, два, три или шест воденичких точкова) до плутајућих воденица и ветрењача. Једино недостаје воденица коју покреће снага плиме и осеке. На изложби су добро заступљене и различите конструкције млинова: млинови на земљи, плутајући на чамцима, млинови с директним преносом енергије и млинови с различитим преносним системима; са једрима на ветар (од платна или од даске).

Изложба приказује пољопривредни карактер традиционалне румунске културе, али и њену способност да европска достигнућа преузме и прилагоди локалним условима и потребама.

На изложби народна архитектура приказани су различити регионални типови и начини градње кућа, планови, конструкције, начини грејања, обликовање и украшавање ентеријера, намештај. Разноврсношћу народне архитектуре приказани су различити стилови, али и индивидуалност градитеља и столара – тесара широм Румуније, етно културне специфичности мањина и способност градитеља да локалне сировине прилагоде и примене у крајње прочишћеним техникама.

Народна уметност је свеprisутна. Успешно је интегрисана у декорацији ентеријера сваке куће, у украшавању радионица, у текстилу, керамици, обрађеном дрвету, обликованом металу, филибару или стакло. Очита је и у функционалном намештају али и у предметима коришћеним уз обичаје (крстовима, иконама у дрвету, иконама на стаклу, свећама).

Године 1990. Музеј је обогаћен тематском целином коју чине функционални цивилни јавни објекти: црква, школа, гостионица и крчма; све изграђено у традиционалном стилу. Ту су и две позорнице као и бројна места за одмор посетилаца, ватрогасни дом и кућа „вештице” као савремени објекти за одржавање различитих манивстација, од крштења и венчања, пословних и породичних ручкова до регионалних и међународних семинара, конгреса и фестивала. Све ово доприноси живој атмосфери у Музеју током целе године.

Захваљујући бројним пројектима и активностима Музеј је постао једна од најзначајнијих институција културе у Румунији. Музеј организује филмске и слајд пројекције, специјалне изложбе смотре фолклора (одржавају се на отвореној сцени поред језера), познате су: Национални фестивал народне културе (The National Festival of Folk Traditions), Дани Академије народних уметности (The Days of The Traditional Arts Academy). Музеј је сваке друге године домаћин Међународног фестивала антрополошког филма (The international Festival of Anthropological Film). Међународни фестивал фолклора *песме с планине*, одржава се сваке године (The International Folk Festival *Mountain Songs*), Национална олимпијада (The National Olimicis) такође Смотра *Традиционални уметнички занати* (*Traditional Artistic Crafts*) одржава се после 1. јуна, Сајам занатлија (The National Fair of Craftsmen) одржава се сваке друге године, као и семинари за истраживаче, домаћи и међународни симпозијуми о различитим темама (филм, кореографија народних игара, народна уметност). Музеј успешно организује летње кампове за ученике и студенте. У Музеју се сваке недеље, и на празнике, одржавају венчања и друге верске церемоније.

Посетиоцима је омогућено да уживају у вожњи чамцем, фијакером или санкама које вуку коњи. У ресторанима аутентичним сеоским амбијентом припремају се и служе традиционална народна јела. Организована су стручна вођења кроз изложбе, а у продавници сувенира, са завидним асортиманом производа традиционалних заната, могу се набавити публикације, каталози изложби, филмови на ЦД-у итд. Капије музеја су отворене током целе године, дану и ноћу.

*Вера Шарац-Момчиловић*